

NYTT GYMNASIUM

Innebörden av det beslut om "reformerering av de gymnasiala skolformerna" som riksdagen nyligen fattat kan kortast uttryckas så, att det gamla svenska läroverket, en av världens förnämligaste bildningsinrättningar, har raserats. Beskrivningen kan synas tendentiös: det märkliga är att den knappast behöver anses kontroversiell. Reformens arkitekter har uppenbarligen varit ute just i detta ärende och har onekligen, från sin egen synpunkt, all anledning att vara belåtna med sitt verk.

Diskussionen om gymnasieförslaget har till största delen kommit att röra sig om behandlingen av vissa ämnen, främst religionskunskapen och i viss mån historien. Kritiken i dessa stycken har ingalunda varit oväsentlig. Den bör dock inte få undanskymma, att det verkligt betydelsefulla i reformen inte ligger i sådana detaljer, som i och för sig utan alltför stor möda skulle kunna rättas till, utan i vida mer fundamentala drag.

Förutsättningen för gymnasiedebatten var från början obestridd, att även det nya gymnasiet, till skillnad från den obligatoriska grundskolan, skulle vara en urvalsskola. Det kan fastslås, att denna

förutsättning av allt att döma nu är undanröjd. För avsevärd tid framåt kommer visserligen de praktiska resursernas knapphet att sätta en gräns för gymnasiets expansion; däremot tycks i den aktuella skolpolitiska doktrinen knappast längre finnas något rum för uppfattningen att det av kvalitativa skäl kan vara nödvändigt med ett urval av dem som vill ägna sig åt gymnasiestudier. Avvisandet av högerpartiets blygsamma förslag om något skärpta betygskrav för intagning kan ej gärna tolkas i annan riktning, icke heller ecklesiastikministerns överlägsna tal om att han avhållit sig från alla spekulationer om begåvningsreservens storlek utan i stället helt koncentrerat sig på de praktiska förutsättningarna när det gäller att bedöma den kvantitativa expansionen.

Med denna attityd överensstämmer självfallet mycket väl den nya inställningen till betygsproblemet. Den nu även på gymnasiestadiet införda relativa betygssättningen — vars främsta fördel enligt reformens tillskyndare synes vara, att den redan användes i grundskolan — har utsatts för många tungt vägande invändningar av praktisk

och pedagogisk art. På högre ort har denna kritik aldrig riktigt tagits på allvar — opponenterna har avspisats med vaga, myndigt välmenande fraser av innebörd att allt nog skall bli bra så småningom. Det avgörande felet med den relativa betygssättningen är emellertid, att den kommer att göra det omöjligt att år från år avgöra om kunskapsstandarden förändras. Reformen öppnar bokstavligen dörren för en hur långt som helst driven nivå-sänkning, detta är det fundamentala. Är denna konsekvens av förändringen en helt oavsiktlig bi-produkt?

I samma riktning pekar avskaffandet av studentexamen. Sedan 1864 har gymnasiets prestationer kontrollerats av företrädare för den akademiska undervisningen. Genom att vrida klockan hundra år tillbaka bryter man nu avsiktligt sambandet mellan gymnasiet och dess ojämförligt viktigaste "avnämning", den högre undervisningen. Detta trots att det egentligen säger sig självt, att den förbindel-

selänk som censorsinstitutionen utgjort, i alldeles särskilt hög grad skulle vara av nöden under en påfrestande omställningstid, då osäkerheten om innebörden i nya krav och kurser måste vara betydande. Den inspektionsorganisation som inrättas, enligt uppgift som "ersättning" för censorskontrollen, kan på intet sätt fylla dennas viktigaste funktion, upprätthållandet av sambandet mellan skola och universitet. Det är onekligen tänkvärt, att denna baklängesreform är ett av de strukturellt viktigaste inslagen i ett nydaningsverk som med pomp och ståt påståtts syfta till att på ett bättre sätt än hittills kunnat ske anpassa gymnasieundervisningen efter avnämarnas önskemål. Det är svårt att inte uppfatta likvideringen av censorsinstitutionen som ett utslag av en irriterad önskan att bli kvitt den sista instans som skulle ha möjlighet att bedöma om det nya gymnasiet verkligen är i stånd att prestera samma resultat som sin föregångare — och att reagera om det visar sig ej fylla måttet.